

گزارش

پوشش بیمه درمانی برای مهاجرین در ایران واقعیت دارد؟

3 ژوئن 2021

RASANA
المعهد الدولي للدراسات الإيرانية
International Institute for Iranian Studies

کمیساریای عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندگان (UNHCR) در یک اقدامی که مخاطب را به اشتباه می‌اندازد و واقعیت‌های زیادی در مورد پناهندگان در ایران را پنهان می‌کند- به ویژه پناهندگان افغان که در بخش‌های متعدد قربانی تبعیض نژادی می‌شوند -، در **حساب رسمی توییتری** خود نوشت که «ایران در شمار اندک کشورهای جهان است که به مهاجرین این امکان را فراهم ساخته است که همچون شهروندان ایرانی، از خدمات بیمه درمانی کشور برخوردار گردند». در این نوشتار بر آنیم تا ضمن رد این ادعای کمیساریای عالی سازمان ملل در امور پناهندگان، جنبه‌های مشکلات درمانی مهاجرین را بررسی کنیم.

بنا به گزارش کمیساریا، بنا بر توافقاتی که میان کمیساریا و دولت ایران صورت گرفته است برای دسترسی پناهندگان به خدمات درمانی، تعداد ۱۲۰ هزار مهاجر در ایران تحت پوشش بیمه درمانی قرار خواهند گرفت. در این گزارش کمیساریا آمده است که با این بیمه، درمان «کرونا» رایگان صورت می‌گیرد و دیگر خدمات درمانی همچون جراحی، دیالیز، رادیوگرافی، خدمات آزمایشگاهی و ویزیت پزشک را نیز طبق تعرفه مصوب تحت پوشش قرار می‌دهد. کمیساریا در این گزارش خود اشاره کوتاهی دارد به اینکه هزینه‌های بیمه‌ای آن عده از مهاجرینی که به عنوان قشر آسیب پذیر شناخته می‌شوند، از سوی کمیساریا پرداخت می‌شود. در اینجا لازم است به چند نکته اشاره‌ای داشته باشیم:

نکته اول: این گزارش نشان می‌دهد که کمیساریا برای دسترسی ۱۲۰ هزار مهاجر به بیمه درمانی، اقدام کرده است. اما باید دید که این رقم چه میزان از تعداد کل پناهندگان و مهاجرین را تشکیل می‌دهد؟ آمارها درباره تعداد مهاجرین در ایران - چه مهاجرینی که مدارک شناسایی دارند و چه آنهایی که فاقد مدارک هستند- متفاوت است. به عنوان مثال آمارهای نهادهای رسمی ایران تعداد پناهندگان افغان در ایران را حدود ۸۰۰ هزار پناهنده می‌داند. این در حالیست که **سال گذشته عباس عراقچی معاون وزیر امور خارجه ایران**، تعداد پناهندگان افغان در ایران را حدود ۳ میلیون

خواند. بر اساس پژوهشی که در دانشگاه کمبریج انجام شده است، بیش از ۲ میلیون تبعه افغانستان در ایران زندگی می کنند که ۴۰ درصد آنها کارت پناهندگی دارند (کارت آمایش) و ۲ درصد دیگر مجوز اقامت بلند مدت گرفته اند و ۲۲ درصد دیگر دارای گذرنامه با مجوز اقامت موقت هستند. ۳۶ درصد باقیمانده هم هیچ نوع مدارک شناسایی معتبر ندارند. خلاصه کلام اینکه، از این آمارها چنین بر می آید که آن عده از مهاجرینی که مورد حمایت کمیساریا قرار گرفته اند، عده اندکی هستند در حالیکه اغلب مهاجرین از دسترسی به بیمه خدمات درمانی محروم اند.

نکته دوم اینکه، ۱۲۰ هزار مهاجر با هزینه کمیساریا تحت پوشش بیمه درمانی قرار گرفته و دولت ایران هیچ سهمی از این بار مالی را بر عهده نگرفته است. **کمیسیاریا در این گزارش خود** بر این نکته تأکید کرده است که « بسیاری از پناهندگان در تأمین نیازهای ضروری خود درمانده اند تا چه رسد به اینکه بتوانند هزینه بیمه درمانی را داشته باشند که احتمالاً ۴۰ درصد از میانگین خرج ماهانه یک خانواده مهاجر را شامل می شود». این یعنی اینکه اگر حمایت کمیساریا نبود و هزینه بیمه را پرداخت نمی کرد، پناهندگان در ایران - بویژه قشر کم درآمد - هرگز نمی توانستند تحت پوشش بیمه درمانی قرار گیرند.

نکته سوم اینکه، آنچه در شبکه های اجتماعی مجازی انعکاس یافت حکایت از آن داشت که **بیمارستانهای ایران از پذیرش بیماران افغان مبتلا به «کرونا» سر باز زدند** و همین امر هم سبب شد علی رغم کمبود امکانات درمانی لازم در افغانستان، هزاران مهاجر و دانشجوی افغان تصمیم بگیرند به کشورشان بازگردند. علی رغم اینکه مسئولین دولتی بارها گفته اند که در مراکز درمانی دولتی مهاجرین با هیچ نوع تبعیضی روبرو نیستند اما برخی مهاجرین افغان از اینکه یکی از بیمارستانهای ایران به نام بیمارستان امام خمینی از پذیرش آنها خودداری کرده است، ابراز ناراحتی و تأسف کردند. از اینجا می توان دریافت که حکومت ایران در دولت های متعددی که روی کار آمده نتوانسته خدمات بیمه درمانی را چنان گسترش دهد تا

اقشار بیشتری از شهروندان به ویژه روستائیان را نیز تحت پوشش قرار دهد. و اصلاً به بیمه درمانی مهاجرین توجهی نشان نداده است؛ در نتیجه، مهاجرین در طی مدت همه گیری «کرونا» شرایط معیشتی و درمانی بسیار سختی را تجربه می کنند.

نکته چهارم اینکه، در ایران با پناهندگان و مهاجرین برخورد انسانی صورت نمی گیرد و مراکز درمانی ایران و کارمندان نسبت به مهاجرین توهین و تبعیض روا می دارند. حتی دستگاههای ذیربط در ایران، قانونی وضع کرده اند که به موجب آن پناهندگان و مهاجرین نمی توانند در لیست انتظار پیوند اعضاء قرار بگیرند. شورای عالی پیوند ایران قانونی را وضع کرد که به بهانه «حفظ حرمت ایرانیان» اهدای عضو شهروند ایرانی به اتباع خارجی را ممنوع کرده است و وزیر بهداشت پیشین ایران حسن هاشمی از سرسخت ترین مدافعان این قانون بود. در یک پارادوکس آشکار، این قانون در مورد پیوند اعضای مهاجرین و پناهندگان به بیماران ایرانی هیچ ممنوعیتی قائل نیست. این نوع نگاه و برخورد ایرانیان، خشم پناهندگان و مهاجرینی که سهم قابل توجهی از ساکنین ایران را تشکیل می دهند، برانگیخته است. به باور آنها این رفتار ایرانیان با اتباع خارجی که در ایران زندگی می کنند، نمونه بارز نژاد پرستی است. در این زمینه، وقتی که کمیساریای عالی سازمان ملل در امور پناهندگان می گوید که دولت ایران به پناهندگان اجازه می دهد تا همچون شهروندان ایرانی از خدمات بیمه درمانی استفاده کنند، واقعیت های زیادی را نادیده می گیرد و یا کتمان می کند و مخاطب چنین برداشت می کند که در ایران با شهروند و پناهنده یکسان برخورد می شود. در حالیکه یک پناهنده و مهاجر در ایران سه یا چهار برابر یک شهروند ایرانی هزینه های درمانی پرداخت می کند. و همانطور که پیش از این نیز گفتیم، اکثر پناهندگان و مهاجرین از خدمات مراکز درمانی بی بهره اند و در این مراکز مورد توهین و تحقیر قرار می گیرند. بگذریم از اینکه آن عده از پناهندگانی که با حمایت کمیساریا تحت پوشش بیمه درمانی قرار گرفته اند تنها ۶ درصد پناهندگان دارای مدرک

شناسایی معتبر را تشکیل می دهند و اگر کمیساریا هزینه بیمه درمانی آنها را پرداخت نمی کرد، آنها حتی در خواب هم نمی دیدند که از بیمه «سلامت» ایرانیان استفاده کنند.

خلاصه اینکه، ما منکر نیستیم که ۱۲۰ هزار پناهنده با حمایت و هزینه کمیساریای عالی در ایران تحت پوشش بیمه درمانی قرار گرفته از امتیازات آن برخوردار شده اند. اما این توثیق اغراق آمیز کمیساریا در مورد خدمات شایان دولت ایران به پناهندگان، حقایق و مشکلات بسیاری را کتمان کرده است. واقعیت این است که کمیساریای عالی هزینه بیمه درمانی تعدادی از پناهندگان در ایران را به عهده گرفته است. و این عدد در مقایسه با تعداد کل پناهندگانی که در ایران با تحقیر و تبعیض روزگار می گذرانند، بسیار اندک است. مراکز درمانی و کارمندان آنها از پذیرش بیماران افغان خودداری می کنند در نتیجه، پناهندگان یا ناچار هستند به کشورشان بازگردند و یا اینکه با بیماریهای مزمن و اوضاع معیشتی رقت بار، کنار بیایند.

